# C. Mateescu: Viața ca operă și opera ca viață

Maria-Aura CARAPONU*

**Keywords**: *prose*; *memories*; *autobiography*; *history*

Constantin Mateescu este un prozator al cărui nume înseamnă ceva în literatura română de după 1970, cu o vastă activitate de peste treizeci de volume publicate în mai bine de jumătate de secol, între care și câteva volume de critică sau istorie literară, piese sau scenarii și o memorialistică foarte interesantă; dar această jumătate de secol scursă de la debut ține de evenimentele unei istorii zbuciumate și se întinde pe o perioadă care nu începe din prima tinerețe pentru că războiul și mai ales evenimentele care i-au urmat au schimbat cursul vieții sale. La începutul vieții, când toate orizonturile păreau să i se deschidă în față, Constantin Mateescu era regalist și visa să devină medic:

> Purtam pe piept portretul regelui, un medalion oval, mignon, care simboliza în vremea aceea libertatea. Eram student la medicină în anul I, îndrăgostit de o fată cu ochii albaștri și cozi blonde, speram să vină din clipă în clipă americanii, să o plimb pe mama, după terminarea facultății, cu mașina, să mă specializez în psihiatrie la Paris. Nimic, nimic din toate acestea n-au fost să fie... (Mateescu 1999: 278).

După lectura acestor rânduri, nu e greu să vezi întreaga operă literară a scriitorului în perspectiva acestei renunțări silite.

S-a remarcat că proza lui recuperează unele tehnici din perioada interbelică și uneori acest lucru a fost considerat de criticii anilor șaptezeci drept un handicap, când era vorba de fapt de o respingere a genului de proză promovat de oficialități. Scriitorul își construiește un mit personal al literaturii care este în sine unul al lumii în care se născuse: mare parte din prozele sale sunt de fapt ecouri ale unei memorialistici desprinse din amintiri de familie, de copilărie, din povestiri ale rudelor, ale cunoscuților și ale necunoscuților (Trandafir 2019: 8) el este adesea, poate fără să-și dea seama, martorul a cărui personalitate incită pe partener la conversație, mai mult, la confesiuni, iar volumele jurnalului său cuprind numeroase mărturii în acest sens. Experiența de viață, preponderent didactică, de profesor în diferite școli și licee, îi oferă nu numai dezamăgiri, ci și cunoașterea unei lumi în perpetuă schimbare din care unele dintre personajele sale s-au nutrit, poate fără să știe: se întâmplă chiar să construiască personaje – feminine mai ales – din simpla proiecție imaginară, dar odată așezate în text, unele dintre ele i se pare că-i sunt cunoscute. Oricum, în fond sau în formă, uneori și în fond și în formă, prozele sale

* Facultatea de Litere, Universitatea din București, România (auracaraponu@yahoo.ro).

„Philologica Jassyensia", an XV, nr. 2 (30), 2019, p. 49–56

BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

au o puternică componentă memorialistică, care dă cursivitate viziunilor, proiecție în spațiu, coerență organică și o remarcabilă facilitate în construirea unui univers înconjurător căruia îi aparțin și pe care se sprijină personajele sale.

După 1989, când se rupe zăgazul cenzurii instituționale, mai ales în primii ani se remarcă abundența scrierilor memorialistice, a cărților autobiografice și a jurnalelor, adesea operă de prevenție a autorilor care își propun sub această prezentare o versiune edulcorată a trecerii lor prin viață; avantajul celor care își pot spune liber cuvântul este indefinisabilul aer al autenticității pe care îl creează amploarea întreprinderii, consemnarea precisă a detaliilor, momentele de descurajare din confesiunile celor care se consideră – și chiar sunt în multe feluri – victimile istoriei, prezența familiei și a cercului de intimi, a temii de supraveghetorii nevăzuți. În această categorie se poate încadra și a doua parte a operei prozatorului Const. Mateescu, eliberată, odată cu toată viața publică, de cenzura vreunei instituții, dar nu mai puțin strâns vămuită de aceea a haosului din primii ani, ai „liberei concurențe" dintre cei adaptabili la orice condiții, dar nu și la constrângerile propriei conștiințe, a adaptării dificile a întregii societăți la rigorile unei vieți normale. În afara câtorva reeditări (dificil obținute, uneori cu contribuții materiale), el publică o foarte bogată literatură de natură direct sau indirect memorialistică în care consemnează cu un soi de osârdie senină toate elementele de construcție, exterioară și interioară, care au participat la cristalizarea unei personalități – perioada copilăriei pline de evenimente istorice și de aventuri specifice vârstei, maturizarea în urma greutăților prin care e nevoită să treacă familia, perioada studenției, nesiguranța locului de muncă, travaliul literar, firește, în singurătate, sub semnul necontenitei îndoieli și al unei perseverențe mereu încercate, contactele cu lumea literară la toate nivelurile, de la conversația de cafenea, la discuțiile cu editorii și redactorii, cu forurile superioare, cu cenzurile atotputernice și capricioase, cu cerberii de vocație sau de circumstanță. Sinceritatea mărturisirilor dă însă valoarea adevărată a cărților. Apar acum două volume de memorii, șapte volume dintr-un neprețuit jurnal care începe în 1966, anul debutului său în literatură, unde experimentează încă necunoscutul câștig de a deveni propriul personaj și are numeroase colaborări la diverse reviste din capitală și din țară. Apar acum și noile sale volume, dintre care se remarcă cele închinate orașului natal, actor important al formării sale (*Râmnicul de odinioară*, *Râmnicul, Râmnicul*... și *Râmnicul uitat)*, dar și romanul *Cuibul de barză*.

Despre *Cuibul de barză*, prima carte autobiografică, Constantin Mateescu însuși mărturisește că reprezintă o autobiografie, iar în prefața cărții menționează faptul că aceasta este ultima încercare după cele cinci-șase variante aruncate la coș, deoarece a fost scrisă după 1989, și acest lucru s-ar datora neputinței scriitorului de a ieși din atmosfera restrictivă cu care se familiarizase. I se părea greu să comunice cu generațiile ce vor veni, care vor avea o altă mentalitate, idealuri sau perspective noi. Se simțea bătrân, *uzat* și resimțea tortura vechilor angoase ce veneau dintr-o lume tristă, fără viitor și fără speranțe. Mărturisește că se simte prizonierul unei epoci a cărei soluție de supraviețuire o reprezenta întoarcerea într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat, dar se simte dator să mărturisească ororile unui trecut care au dus la pustiirea unei nații, trecut care altfel ar rămâne în uitare și față de care urmașii ar manifesta o totală nepăsare:



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

> Privind în urmă, acum, la vârsta când marea trecere mi-a devenit familiară, constat că viața, totuși, indiferent de catastrofe, de coșmaruri, merită trăită, asumată. Asemeni păsărilor călătoare care își iau zborul, toamna, spre tărâmuri îndepărtate, necunoscute, pândite de primejdii, dar se întorc în fiecare primăvară credincioase locurilor unde au văzut lumina zilei, căutând același cuib, aceeași matcă a devenirii, în care, la rândul lor, își vor perpetua minunea năstrușnică a stirpei- eu însumi, de fiecare dată când predicile, suferințele, obsesiile mi-au invadat ființa, m-am reîntors, atras de sfânta cuminecătură a începutuilor, în micul orășel pitit sub aripa Capelei, ca la un loc de reculegere și rugăciune și pelerinaj ascetic- oraș căruia îi rămăsesem dator această carte (Mateescu 2003: 10).

Romanul începe să-l preocupe încă de prin 1991 și, treptat, schițează episoade sau caută nume de personaje care să se potrivească imaginilor care, probabil, începuseră să se contureze:

Nume pentru *Cuibul de barză*: Madame Grobonski, Nic. Vizitiu (mutră de șoarece), Dr. Eskinaz, Dr. Pociovălișteanu, Garoflid, Ion Cocărăscu, Nic. Mavros, Caraman-Chimay... Karl Speck, La Obârloagă (Govora-Sat) (Mateescu 2002: 77) și încă vreo zece. Relatarea despre copilăria sa începe de la bunicii din partea mamei, aromâni, care se mutaseră dintr-o localitate, Vlaho Clisura, din Grecia, în Dobrogea și apoi în Râmnic, pe strada Carol, unde mărturisește că și-a petrecut o bună parte a copilăriei. I-a rămas în minte o fotografie a bunicului la Clisura, o așezare construită în terase, cu case mici, în genul celor din munții Apuseni, cu sol arid, dar cu grădini îmbelșugate. Casa bunicului a fost demolată când cei aflați la conducerea municipiului au hotărât demolarea caselor din zonă, prin anul 1970, iar fotografia Clisurei s-a pierdut când s-au mutat. Pentru scriitor, fotografia avea aceeași valoare ca icoana sfântului Gheorghe din casa bunicilor de la Govora, despre care simțea că-l ocrotea în timpul somnului când își petrecea vacanța de vară acolo. Regretă că nu a putut, din cauza regimului, să viziteze Grecia și să-și cunoască rudele. Despre bunica sa aflăm că se numea Paraschiva Sina și că se trăgea dintr-o familie înstărită, baronul Sina fiind pomenit în secolul al XIX-lea în lumea de afaceri a Vienei imperiale ca unul dintre cei mai bogați bancheri ai epocii, bunicii lui plăcându-i să se mândrească cu această rudă îndepărtată, deși atunci când veniseră în oraș erau săraci. Se căsătorise cu bunicul la doar 16 ani, fiind mai tânără cu trei decenii decât el, conform unei tradiții pe care scriitorul o consideră a fi barbară, deoarece multe dintre căsătorii erau o tranzacție, și au șapte copii. În comunitate bunicii i se spunea *coana Vița*. Despre bunica sa spune că a fost o femeie frumoasă, mândră, cu ochii albaștri și cu părul castaniu, amintindu-și de parfumul capotului, care i-a rămas în suflet, atunci când îl îmbrățișa.

Privind motivul sosirii bunicilor în acest oraș, autorul consideră că nu ar putea fi decât prigoana exercitată de greci asupra populațiilor de altă etnie care refuzau să se alinieze politicii de deznaționalizare și să renunțe la datinile, graiul și obiceiurile moștenite de la bătrânii lor. Despre problemele aromânilor a vorbit și Nicolae Iorga, el însuși mărturisându-și, în lucrarea autobiografică *O viață de om așa cum a fost,* originile sale sud-dunărene, și face referire la implicarea aromânilor în viața diferitelor popoare din sud-estul Europei, accentuând rolul pe care l-au avut aromânii în evoluția acestora, pe parcursul diverselor studii dedicate acestei ramuri a



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

poporului român: *Istoria poporului românesc* (1905), *Istoria românilor și a civilizațiilor lor* (1922), *Istoria românilor* (1936–1939).

Totodată, Iorga confirmă mărturiile bunicilor scriitorului, care au fost nevoiți să plece din Grecia, deoarece nu numai că erau prigoniți, dar nu li se acordau nici drepturile cuvenite, drepturi pentru care, așa cum afirmă și istoricul, a trebuit să lupte:

> a respecta acest element... a recunoaște drepturile sale la învățământul în limba proprie, la o organizație ecleziastică proprie... a favoriza chiar dezvoltarea-i națională, ca și legăturile cu patria mamă sunt datorii pe care niciun popor civilizat nu le poate ignora, sunt servicii care nu rămân niciodată fără răsplată (Iorga 1915: passim).

Despre bunicul său, al cărui nume autentic ar fi fost Cota al lui Gheorghe din Plai, aflăm că ar fi fost muntean, iar odată cu mutarea în țara noastră, și-a schimbat numele în Constantin Georgescu și era strigat de amici *nenea Costache.* Se pare că bunicul ar fi avut vreo zece ani când a venit în Râmnic, a reușit să facă avere, astfel că pe la sfârșitul secolului deținea două perechi de case în centrul urbei, un magazin luxos pe Calea lui Traian, cu firma *La băieții veseli,* numită așa datorită asocierii cu fratele său mai mare, Dumitrache; avea și o moșie întinsă la Troian, localitate componentă a municipiului Râmnicu Vâlcea, cu livezi și vie, și o trăsură cu doi cai și vizitiu cu care se plimbau prin oraș sau în afara acestuia.

Însă prosperitatea familiei a durat doar trei-patru decenii până la criza economică din 1929 când, din cauza prăbușirii băncilor, în care își investise agoniseala, a sărăcit mult mai repede decât îi luase să dobândească poziția privilegiată. A fost nevoit să vândă aproape tot și să trăiască cu demnitate în casa bătrânească în care i se născuseră copiii și nepoții.

Bunicul său era un om mic de statură, cu *fața suptă, prelungă și osoasă*, avea mustață și la bătrânețe nu mai avea podoabă capilară. I-au rămas în minte momentele când venea la masă în casa lor de pe Bulevard sau mergând la bunici cu ocazia zilei onomastice a bunicului, pe 21 mai. De asemenea, autorul afirmă că acesta se mândrea să fi fost contemporan cu I.L. Caragiale. Pentru scriitor, bunicul din partea mamei rămâne un model de luptător și, totodată, cel căruia îi datorează existența, deoarece el este cel care a împlinit destinul multor aromâni care au găsit în țara noastră adăpost și libertate. De aceea, unul dintre momentele dureroase ale copilăriei sale rămâne pierderea bunicului, la a cărui înmormântare mama sa nu-l ia, dar i-au rămas în minte regretele rudelor, bătrânilor și ale prietenilor de familie, pentru că bunicul fusese *starostele, patriarhul* macedonenilor care pătrunseseră în Râmnic la jumătatea secolului nouăsprezece. El reprezentase pentru comunitate un model al hărniciei, al echlibrului, al statorniciei și al cumințeniei

> odată cu dispariția lui stingându-se nu numai ultimul reprezentat al generației celei vechi, dar și mentalitatea conservatoare, ancestrală, sănătoasă prin puritatea gândului și datinilor și cutumelor a unei spițe în declin, ce rezistase, la sudul Dunării, atâtor veacuri de opreliști și provocări ale istoriei (Mateescu 2003: 110).

Unul din locurile din Vâlcea care a fost sursa de inspirație a multor scene din cărțile sale este Zăvoiul de odinioară, cu lacul acoperit de sălcii plângătoare în care duminicile cânta fanfara militară, iar fotografii imortalizau în câteva secunde ostașii



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

aflați în permisie de la cazarmă. O altă amintire care i-a marcat copilăria este că locuia atunci în preajma regimentului din Rm. Vâlcea. Acesta se întindea între Bulevard, Valea Episcopiei, linia ferată și cartierul ofițerilor și cazarma era păzită încontinuu. Atunci când tatăl său îl ia cu el la trageri sau exerciții de defilare, curiozitatea începe să se diminueze, dar simte că amintirea acelor clipe de fior va dăinui. De asemenea, își amintește de jocurile cu fratelele său și alți copii, după ce mai crescuse, pe câmpul regimentului unde se jucau fotbal cu mingi de cauciuc, și de sunetul goarnei ce anunța devreme deșteptarea. I se părea că vede și acum în fața ochilor defilările de Ziua Națională a României ce începeau de la Episcopie după slujba ținută de ierarh, iar mama îi prăgătea tatălui său uniforma de gală pentru această ocazie. N-a uitat mai ales rondul de noapte pe care trebuia să-l facă tatăl său de trei sau patru ori pe an când îi lua și pe ei, având astfel prilejul să călătorească cu trăsura regimentului, despre care își amintește că era foarte elegantă. Îl așteptau în fața porții și simțea că timpul trece foarte greu și se bucurau când îl vedeau că e viu, deoarece se temeau de eventualele primejdii.

Evenimentul care a tulburat Râmnicul a fost plecarea regimentului pe front. Unele povești despre război le-a auzit direct de la cei care luptaseră la Oituz, Mărăști sau Mărășești. L-a marcat, de asemenea, plecarea trenului cu ostași și ofițeri, tren pe care-l consideră ca fiind unul al morții, deoarece mulți din cei care-și fluturau batistele nu s-au mai întors, iar cei care au revenit pe meleagurile Vâlcii au fost considerați de către noua putere comunistă dușmani ai patriei pentru că luptaseră împotriva marii țări vecine de peste Nistru, iar în loc să li se recunoască meritele și să li se ridice monumente, mulți dintre ei au fost îndepărtați din armată, trimiși în temnițe și lagăre de concentrare și obligați să-și ducă traiul ca niște *paria* ai societății. Își amintește cum, după întoarcerea tatălui său, acesta a fost silit să-și îngroape în grădină pistolul, sabia, baioneta, armele de vânătoare și decorațiile obținute, sperând că va veni ziua când o să le dezgroape însă acestea au dispărut în gropile cu deșeuri ale orașului în urma demolării imobilului din strada gării.

Amintiri frumoase îl leagă de petrecerea vacanțelor la bunicii din partea tatălui din Govora-sat, unde alergau nestingheriți prin văi și coclauri de la biserică din sat a preotului Petre până la Sfânta Mănăstire și se scăldau în voie în râul limpede al Govorei, simțindu-se ca Nică al lui Creangă, deși viața arhaică a satului i se părea asemănătoare și contemporană cu cea din *Moromeții* lui Marin Preda. Bunicul său, Matei Ciobanu, al cărui nume l-ar putea trimite cu gândul la păstorii din țara muntoasă a Sibiului, care au trecut Carpații goniți de vitregia vremurilor, cu două secole înainte ca să se stabilească la Băbeni sau Vaideeni, a murit destul de repede, copilăria trăită aici fiind mai mult marcată de imaginea bunicii văduve care însă făcea orice pentru nepoții veniți în vacanță, dar și pentru verișorii care stăteau peste drum, copiii unui fratele al tatălui scriitorului, director de școală.

Despre bunica din partea tatălui aflăm că fusese o *orășeancă* de la Ocne cu ceva avere, care se căsătorește cu feciorul unui om sărac, bunicul său, dar care era învățător, și are cu acesta zece copii. Bunicul murise cu un an înainte ca el să se nască, dar își amintește din spusele tatălui său, despre care vorbea cu venerație și simte că ar fi vrut să-i semene, că avea chipul unui intelectual de țară căruia însă îi plăceau petrecerile și femeile; dar, cu toate acestea reușea să impună respect, iar țăranii îi spuneau *boierule.* Moare când încă era în putere, la nici 65 de ani, în urma



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

unui atac de cord, lăsând în urmă o gospodărie mare, o casă cu mulți copii, o avuție ce cuprindea pământuri la Govora și la Ocne și o școală nouă ctitorită de el, dar și un cămin de cultură cu o mică scenă pentru serbările copiilor.

Își aduce aminte cu durere în suflet de anul 1944 când aviația americană bombardase Bucureștiul și trupelele rusești se apropiau precipitat de Nistru și Prut. Liceele și școlile primare fuseseră închise, iar mama i-a trimis la Govora de teamă ca avioanele care treceau în fiecare zi în jurul prânzului deasupra Râmnicului să nu-și extindă interesul și asupra acestui oraș. Școlile și-au deschis cu întârziere porțile din cauză că liceul Lahovary fusese transformat în spital pentru răniții de război care erau înghesuiți în paturi de fier în sălile de clasă, în laboratoare și în cancelarie, dar și în curte. Cât timp școala fusese închisă, la Govora veniseră niște moldoveni cu care se împrietenesc destul de repede; nesimțind nimic din teroarea din alte părți, se plimbau prin sat seara, organizau petreceri la căminul cultural, copiii trăind parcă retrași într-o lume a lor. În vara anului 1942, când războiul era în deplină desfășurare, își amintește cum odată cu lăsarea întunericului, orașul se cufunda în beznă pentru a fi feriți de eventualele atacuri aviatice nocturne. Când suna sirena, care anunța că urmează să treacă americanii, elevii se adăposteau în pivnițele locuitorilor orașului, special improvizate, iar la școală erau învățați cum să folosească măștile de gaz. La cinematograful Adreani aflau în fiecare săptămână știri despre război, din „jurnalul" prezentat înainte de peliculele cu filme nemțești.

Întâmplarea face ca în această perioadă să ia lecții de înot de la cel mai bun înotător al țării, Lascu, care venise la Vâlcea pentru două săptămâni, dar tot acum se și îmbolnăvește de reumatism poliarticular acut pentru care merge să se trateze la Sibiu, unde îi sunt scoase amigdalele, prilej ce îi amintește mamei sale de perioada când își făcuse studiile patru ani la Ursulinen Kloster, un institut de domnișoare. În timp ce era internat, i s-a întipărit în minte chipul mamei sale, care l-a vegheat mereu la căpătâi:

> prea repede îmbătrânită, deși nu împlinise 45 de ani, frumoasă, încă, zveltă, cu privirea albastră, reflectând lumina blândă a apelor egee, (nu cred să fi văzut vreodată ochi mai curați, mai limpezi ca ai mamei), privire moștenită de la nu se știe ce strămoș balcanic, purtând paltonul ei cochet din stofă englezească, un dar mai vechi de la bunica, și pălărie neagră de fetru, cu voaletă... (Mateescu 2003: 73–74)

Cea mai mare parte a copilăriei sale este legată de bulevardul Tudor Vladimirescu unde locuiau. Căsuța familiei era una modestă pe lângă vilele din apropiere, era alcătuită din trei camere, un coridor întunecos și o bucătărie. Își amintește de un anume vecin, boier, pe nume Toto Herescu, pe care nu-l văzuse niciodată, dar știa că locuiește acolo, din spusele vecinilor, de la care află că-și petrecea iernile în Franța și își chletuia averea prin cazinourile de la Monte Carlo și se întorcea în oraș să-și administreze moșia. Povestea vieții acestui om îl fascinează pe scriitor în perioada copilăriei prin măreția averii acestuia, deoarece acesta părea că-și trăiește din plin viața față de oamenii simpli, ca cei din familia lui, care se descurcau cu greu.

Înainte să meargă la școală a frecventat grădinița din curtea bisericii *Toți Sfinții*, dar își amintește că răcea foarte des, făcea febră mai tot timpul și trebuia să stea mai mult acasă. Urmează școala primară de băieți *Take Ionescu*, amintindu-și că



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

în acele zile de început de an școlar a avut loc în Râmnic un miting aviatic care a tulburat monotonia orașului, fiind probabil primul din istoria acestuia, la care urmau să evolueze doi așii ai aerului. La finalul mitingului, piloții s-au oferit să facă scurte zboruri de agrement deasupra orașului, iar tatăl său îi oferă astfel prilejul de a zbura pentru prima dată cu avionul.

Își reamintește cu bucurie de momentul când a luat primele lecții de pian, prin clasa a doua, când a avut ocazia să intre în lumea fascinantă a salonului casei care până atunci îi fusese interzisă. Vede și acum în fața ochilor partituri de Chopin, Liszt, Schubert sau Scarlatti. Deși mama sa voia să facă din el un bun solist sau măcar un bun cunoscător al instrumentului, această frumoasă experiență ia repede sfârșit, fie din cauza plictiselii ce-l cuprindea când repeta, după spusele scriitorului, fie din cauza absenței harului, pentru că nu reușea să armonizeze mișcarea celor două mâini pentru a produce cadențe și măsuri de partitură diferite. S-a ales doar cu o bună pricepere a descifrării textelor pe partitură, fapt ce l-a ajutat în cadrul orelor de muzică pe când era elev al liceului Lahovary.

În ceea ce privește amintirile legate de istoria poporului român din acea perioadă, Constantin Mateescu a fost martor al multor evenimente pe care le relatează, nu de multe ori, cu durere în inimă. Astfel, atunci când încă era elev la gimnaziu, au avut loc o serie de evenimente majore ca: asasinarea lui Armand Călinescu, prim-ministru, pe bulevardul Ardealului, în Cotroceni, împărțirea țării în Basarabia, Transilvania de nord, Cadrilaterul, abdicarea lui Carol, înscăunarea dictaturii legionare, asasinarea lui Iorga și Madgearu, rebeliunea Gărzii, apropierea spre capitală a unei divizii în frunte cu generalul Dragalina, înstăpânirea lui Antonescu asupra țării, intrarea României în război. La care se adaugă amintirea unor oameni uciși cu gloanțe și lăsați la vedere pe Bulevard, în dreptul Tribunalului, pentru a demonstra cum vor fi uciși trădătorii de neam.

Viața lui Constantin Mateescu reprezintă pentru noi toți o inepuizabilă sursă de analiză a istoriei văzută prin prisma unui om ce devine martor supus cursului firesc al acesteia și care-l transformă cu timpul într-un personaj al propriei istorii. Tot această istorie este cea prin care autorul creează un univers înconjurător ce dă naștere unor forme epice ce surpind viziunea scriitorului prin intermediul unor personaje, măști ale realității, demonstrând o puternică întrepătrundere a vieții personale cu opera:

> Continuitatea organică a formelor epice pe care le-a cultivat (schița, povestirea, nuvela, romanul), de la „Rochia cu anemone" până la memorialistica romanescă din „Cuibul de barză" (2003), denotă existența unei viziuni edificate progresiv și armonios, la un nivel valoric insuficient observat de critică, cel puțin pentru primele cărți… Implicit, proza lui Constantin Mateescu își vădește frecvent dimensiunea autobiografică, abordată direct în *Cuibul de barză*, „roman memorialistic", în care reconstituirea propriei vieți interferează atât universul scrierilor de ficțiune, cât și cronica subiectivă a anilor 1966-1989, transpusă anterior în paginile a cinci tomuri de *Jurnal* (1997–2001). Diaristul consemnează momente ale scrisului, demersuri editoriale, impactul cu cenzura, secvențe din intimitatea familiei, reflecții asupra oamenilor, climatului literar și asupra propriei opere (Hârlav 2005: 266–268).



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)

## Bibliografie

Hârlav 2005: Constantin Mateescu, în *Dicționarul general al literaturii române*, vol. V, București, p. 266–268.
Iorga 1915: Nicolae Iorga, *Istoria românilor din peninsula Balcanică*, București.
Iorga 2014: Nicolae Iorga, *Istoria românilor, Strămoșii*, București, Editura Enciclopedică.
Mateescu 1999: Const. Mateescu, *Jurnal*, vol. I, Râmnicu-Vâlcea, Editura Silviu Popescu.
Mateescu 2002: Const. Mateescu, *Jurnal în libertate*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom.
Mateescu 2003: Const. Mateescu, *Cuibul de barză*, Râmnicu-Vâlcea, Editura Almarom.
Trandafir 2019: C. Trandafir, *Constantin Mateescu 90*, în „Acolada", nr. 2, februarie.

## C. Mateescu: Life as Opera and Opera as Life

Constantin Mateescu made himself known in Romanian literature predominantely after 1970 through the large number of published volumes. His activity in the field of literature happened due to a complete change in his life after some historical events which marked his destiny, akin to the Second World War.

When it comes to his prose, it can be noticed that he uses some techniques from the interwar period, thus critics from the ′70s considered it to be a handicap, however it was a mere rejection of the style of writing promoted by official authorities. A good part of his prose stems from the life stories of acquaintances, family or his own experience, which is why we can state that memoirs make a great part of his creation.

The year 1989 offers writers, once the restraining censorship of the national institutions fell, the chance to put their memories forward without any restraints. This is the moment when Constantin Mateescu publishes his first memoirs book: *The stork nest* where he nostalgically captures the years of his early childhood which were marked by the influence of his grandparents and the historical events that changed his entire being.

His grandparents from his mother′s side, of Macedonian heritage, came to Vâlcea from Greece after the persecution of people of other ethnicities due to their refusal of abandoning their language and culture passed down from generations before, representing the first example of historical influence of a nation on the destiny of a family.

The writer is among the few whose life was so enriching in the terms of historical events: this however changed the destiny of both his family and himself.



BDD-A30776 © 2019 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:46 UTC)